

Két évtized egy gyakorlóiskola élén, avagy gyakorlóiskolákról az ezredelőn

Dr. Cseh Béla „veterán” gyakorlóiskolai igazgatónak tekinthető a magyar tanítóképzés történetében. Egy Kaposváron lezajlott szakmai tanácskozáson beszélgetett vele szerkesztő kollégánk. A rövid beszélgetés is sok figyelemre méltó véleményt, szakmai tapasztalatot rejt magában. Ezért is figyelembe ajánljuk kedves olvasóinknak.

Dr. Cseh Béla a huszadik tanévben áll a bajai tanítóképző gyakorlóiskolájának élén. E két évtized alatt az oktatásügy területén jónéhány elindított, majd kudarcba fulladt, vagy kertes következményekkel végigerőszkolt változásokkal, de kedvező hatású újításokkal, reformokkal is meg kellett ismerkedniük az intézményeknek, a pedagógusoknak. Mindezek természetesen nem kerültek el a tanítóképzést, ezen belül a gyakorlati felkészítést végző tanintézeteket. Fogadtatásukról, hatásukról, és általában a gyakorlóiskolák helyzetéről beszélgettünk a nyugdíjkorhatáron túl is tevékenyen dolgozó igazgatóval.

P. L. – A tanítók gyakorlati felkészítésében, az ezzel foglalkozó intézmények tevékenységében milyen kedvező irányú változások történtek az elmúlt években?

CS. B. – Talán furcsa lesz a válaszom, amikor azzal kezdem: legnagyobb eredményünknek azt tartom, hogy jórészt sikerült megóvnunk gyakorlóiskoláinkat a közoktatásban elindított, de nem mindig átgondolt és kellően előkészített, a feltételek hiányában nem, vagy csak ellentmondásos módon megvalósítható változásoktól. Attól, hogy az egymást követő kormányok minden elképzelését fenntartás nélkül magunkévá tegyük. Ugyanakkor nem zárkoztunk el a helyes törekvésektől, és igyekeztünk tapasztalatainkkal befolyásolni a jogszabályi háttérrel, jó kapcsolatot tartva a mindenkori tárcavezetéssel. Amit a fentiekől részben függetlenül megvalósítottunk, és úgy látjuk, helyes irányú volt e lépésünk, az a műveltségterületi rendszer bevezetése volt a főiskolán. Ami természetesen ennek megfelelő, új képzettségű szakvezetők alkalmazásával is járt. Örömmel fogadtuk továbbá, hogy nőtt a pályára való felkészítésben a gyakorlati képzésre fordított idő aránya. A két hónapos tanítási idő érezhetően kedvezőbb lehetőséget nyújt a pályával való közelebbi megismerkedésre.

P. L. – Miképpen változott a hallgatók vonzalma a pálya iránt az elmúlt évtizedben?

CS. B. – A társadalom, a gazdaság jelentős változásai, és természetesen a politikai áramlatok nem hagyták érintetlenül a közoktatást sem. Mint közismert, a tanítóképző a 90-es évek elejéig egy célú intézmény volt, azaz aki ebbe az iskolatípusba jelentkezett, kizárólag az alsós gyerekek oktatására, nevelésére kívánt felkészülni. És ennek szellemében viszonyult a különböző tárgyakhoz és a gyakorlati képzésben. Az utóbbi években azonban

egyre nagyobb azoknak a fiataloknak az aránya, akik csupán valamilyen – gyakran bármilyen! – diploma megszerzése céljából vállalják a tőlük távol álló tudományterületek anyagainak elsajátítását és a gyakorlati képzés követelményeinek teljesítését. Azaz nem elhivatottságból. Persze azért a legtöbben jól vizsgáznak, sokan árulnak el tehetséget tanításaik során, de az a többlet, ami a hivatást megkülönbözteti a kényszerű munkavégzéstől, hiányzik belőlük.

P. L. – Képesek-e a szakvezetők arra, hogy kedvet ébresszenek a pálya iránt, azaz a gyakorlati képzés során vonzóvá tegyék a hivatást a közömbösök, illetve a más irányba törekvők számára?

CS. B. – Erre nehéz válaszolni. Ismereteim szerint ugyan az intézmények többségében megvannak a személyi feltételek a színvonalas felkészítő munkához, a szakvezetők elhivatottsággal, felelősséggel végzik munkájukat. Ez azonban nem jelenti azt, hogy eljutottunk volna az elismertségüknek arra a fokára, ahol mondjuk az én képzős koromban, vagy csak jó évtizede is álltak. Így több, általam a városunkban jól ismert szakteknitely, kiváló pedagógus a túlzott terhelés és a vele arányban nem álló anyagi megbecsülés hiánya miatt nem vállalja ezt a kétségkívül sok energiát igénylő, de szép, alkotó jellegű megbízatást.

P. L. – Örök gondja a tanítóképzésnek, hogy az intézményben – a főiskolán éppen úgy, mint a gyakorlóban – kapott ismeret, készség általános, de inkább az átlagnál kedvezőbb feltételekre, körülményekre épül. Ugyanakkor a pályakezdő tanítókat gyakran olyan feltételek várják, melyek között nem képesek alkalmazni a gyakorlatban tanultakat. Gondolok itt a nehezen nevelhető, szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek növekvő számára.

CS. B. – Ez kétségtelenül sok gondot, nemegyszer súlyos konfliktust okoz a fiatal tanítóknak. Mi ezen úgy próbálunk enyhíteni, hogy a szomszédunkban működő, hamisítatlan külvárosi iskolában is folytatunk gyakorlati képzést. Itt hatványozottan találkoznak a jelöltek a legkülönbözőbb családi problémákkal. Emellett folyamatos kötelességünknek tartjuk, hogy kialakítsuk, erősítsük a hallgatókban az egyre fontosabb értéket, az alkalmazkodóképességet.

P. L. – Mi jellemzi a bajai gyakorlóiskola pedagógiai szellemiségét, amely egyéni arculatot is ad az intézménynek?

CS. B. – Természetesen minden, hasonló feladatot ellátó képző intézményben erre törekednek, de nálunk kiemelt kötelességének tartja minden pedagógus, hogy a teljes gyermeki személyiségben gondolkodjék. Nem elsősorban tantárgyak, módszerek, ismeretek és készségek oldaláról közelítünk a tanulókhoz, hanem pszichikai egységükben próbáljuk formálni őket. E koncepciónk érvényesítése néha konfliktusokkal is jár; a hallgatóknak ugyanis a gyakorlati képzés során nincs lehetőségük a gyermeki személyiség sokoldalú megismerésére.

P. L. – Végül – egyúttal megköszönve a beszélgetést – hadd kérdezzem meg: van-e kitekin-tése a szakmának a gyakorlati képzés európai modelljeire?

CS. B. – Sajnos, egyelőre nincs. A szakirodalom nem foglalkozik ezzel a területtel. Maradna a személyes tapasztalatszerzés, ami mindmáig legföljebb a protokolláris látogatások szintjén, illetve alkalmával ad igencsak felszínes bepillantást egymás munkájába. Talán a gyakorlóiskolák közelmúltban megalakuló országos szövetsége ezen a gondunkon is segít.